

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ПОВІДАЙЧИК ОКСАНА СТЕПАНІВНА

УДК 378: 364.62: 007

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО
СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Ужгородському національному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Наукові керівники: доктор педагогічних наук, професор
САГАРДА Володимир Васильович,
Ужгородський національний університет,
професор кафедри педагогіки і психології;

доктор педагогічних наук, професор
КОЗУБОВСЬКА Ірина Василівна,
Ужгородський національний університет,
завідувач кафедри соціальної роботи.

Офіційні опоненти: член-кореспондент АПН України,
доктор педагогічних наук, професор
СИДОРЕНКО Віктор Костянтинович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри
трудового навчання та креслення;

кандидат педагогічних наук, доцент
ВАСИЛЬЄВ Володимир Васильович,
Дніпропетровський національний університет,
завідувач кафедри соціальної роботи і кадрового
менеджменту.

Провідна установа: Ніжинський державний університет імені
Миколи Гоголя, кафедра соціальної педагогіки і
соціальної роботи, Міністерство освіти і науки України,
м. Ніжин.

Захист відбудеться 30 березня 2007 р. о 12.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2).

Автореферат розісланий 28 лютого 2007 р.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради

Чайка В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах глобальної інформатизації найважливішим фактором суспільного розвитку і засобом підвищення результативності всіх галузей життєдіяльності людей є сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спрямовані на створення, збереження та забезпечення оптимальних способів представлення інформації. Це актуалізує проблему підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно вирішувати професійні завдання в сучасному інформаційному просторі, і вимагає постійного оновлення системи підготовки фахівців у вищій школі. У зв'язку з цим державна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) поставила завдання щодо реформування змісту освіти, що передбачають зокрема: орієнтацію на інтегровані курси, пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу, створення передумов для розвитку здібностей молоді, формування готовності і здатності до самоосвіти, широке застосування нових педагогічних, інформаційних технологій. Ці положення націлюють працівників освіти та науковців на пошуки нових шляхів для реалізації освітніх, виховних і розвивальних цілей вищих навчальних закладів. Серед таких аспектів важливим напрямом є формування інформаційної культури особистості.

Проблема формування інформаційної культури фахівців, визначення її змісту та складових широко розглядається у працях таких учених, як: Н. Джинчарадзе, В. Беспалько, Р. Вільямс, Б. Гершунський, Д. Джонассен, М. Жалдак, В. Зінченко, К. Колін, Ю. Машбиць, Ю. Рамський, М. Сараф, І. Следзинський, А. Урсул, та ін. Проте ці питання досліджуються науковцями в загальнотеоретичному плані, без урахування вимог конкретної професійної діяльності майбутнього фахівця. Водночас, існує низка професій, для яких високий рівень розвитку інформаційної культури є вкрай необхідним. До них належить і професія “соціальний працівник”, яка є порівняно новою для України.

Професійна діяльність соціального працівника багатопланова за своїм змістом і охоплює широке поле існуючих в суспільстві соціальних відносин і процесів. Це є зрозумілим, оскільки основною функцією соціальної роботи є регулювання розвитку людини як соціального індивіда, його адаптація до умов і вимог сучасного суспільства. Виникає низка об'єктивних факторів, які вимагають якісної зміни технології обробки інформації в системі соціального захисту населення. Це, з одного боку, необхідність створення інформаційно-аналітичної бази, яка дає змогу розробляти соціальні цільові програми, вести облік і моніторинг реальних потреб всіх незахищених верств населення та здійснювати адресну соціальну допомогу. З іншого боку, це велика кількість правових норм, відсутність систематизованої інформації, постійні зміни правової системи, зростання актуальності нормативно-правової інформації та різноманітність її застосування на практиці. З огляду на це, формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника набуває

особливого значення.

У науковій літературі частково розроблено базові положення інтегративного підходу до змісту теоретичної та практичної підготовки соціальних працівників, обґрунтовано методи і форми психолого-педагогічної підготовки до практичної діяльності, проведено дослідження історичних передумов виникнення і розвитку інституту соціальних працівників, проаналізовано досвід підготовки соціальних працівників за кордоном. У працях І. Беха, А. Капської, Г. Лактіонової, М. Лукашевича, І. Миговича, В. Полтавця, які розглядають проблеми сучасного соціуму, виявлено суперечності соціальної дійсності та окремі аспекти їх вирішення соціальними працівниками. Питанням підготовки і професійного становлення соціальних працівників присвячені праці вчених-педагогів С. Архипової, В. Васильєва, І. Григи, І. Зверєвої, І. Козубовської, Л. Міщик, В. Поліщук, І. Трубавіної, В. Фокіна, Н. Шмельової та ін.

Незважаючи на посилену увагу науковців до даної проблеми, формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки не стало предметом окремого дослідження. Залишається недослідженою низка важливих для теорії і практики питань: не виділені знання та уміння, якими повинен володіти соціальний працівник із певним рівнем інформаційної культури (ІК), не вказані шляхи формування ІК майбутнього фахівця та ін. Ці проблеми призвели до виникнення суперечностей між: потребою суспільства у висококваліфікованих фахівцях соціальної роботи та рівнем їх підготовки у вищих навчальних закладах; реальним і необхідним рівнем інформаційної культури соціальних працівників. Це сприяло актуалізації проблеми і зумовило вибір теми нашого дисертаційного дослідження: “Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки”.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації затверджена вченою радою Ужгородського національного університету (протокол №3 від 24.03.2005 р.) та зареєстрована Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №2 від 26.02.2006 р.). Дисертаційне дослідження виконане відповідно до проекту №21007-2000 Міжнародної програми TEMPUS-TACIS, а також є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри соціальної роботи Ужгородського національного університету “Теоретико-методологічні засади формування системи соціальної роботи” (шифр 0198U007793).

Об’єкт дослідження – інформаційна культура майбутнього соціального працівника як компонент його професійної підготовки.

Предмет дослідження – система формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити систему формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки.

Для досягнення мети дослідження автором були поставлені такі **завдання**:

1. На основі аналізу філософської, соціологічної та психолого-педагогічної літератури з'ясувати генезис поняття “інформаційна культура соціального працівника”, визначити її зміст, структуру, зовнішні та внутрішні чинники формування.

2. Розробити та обґрунтувати модель системи формування інформаційної культури соціального працівника в процесі професійної підготовки.

3. Обґрунтувати критерії та показники визначення рівнів сформованості інформаційної культури майбутнього соціального працівника.

4. Визначити та експериментально перевірити педагогічні умови та основні компоненти системи формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника.

Гіпотеза дослідження. Ефективність формування інформаційної культури соціального працівника підвищується при використанні розробленої системи, яка реалізується за певних педагогічних умов (створення інформаційного середовища, забезпечення взаємозв'язку фахових (дисциплін галузі інформатики) і загальних дисциплін, розробка та використання модульних програм, професійна спрямованість курсів) та передбачає застосування інтерактивних методів, форм і засобів навчання, що активізують пізнавальну діяльність, сприяють підвищенню інтересу, мотивації та становленню рефлексивної позиції соціальних працівників щодо використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Теоретико-методологічною основою дослідження є: філософські, педагогічні та психологічні концепції про сутність та структуру культури з позицій особистісного та діяльнісного аспектів (Г. Гегель, М. Каган, Ф. Ніцше, Е. Маркарян, Т. Ойзерман); діяльнісний підхід у розвитку особистості (Л. Виготський, Л. Вяткін, Л. Леонтьєв, Н. Лукашенко, Г. Щукіна); системний підхід (Ю. Бабанський, В. Беспалько, Б. Голуб, В. Краєвський, І. Підласий, В. Садовський); педагогічні та психологічні концепції всебічного і гармонійного розвитку особистості (С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Крилова, Ю. Машбиць); методологія, теорія і практика інформатизації освіти та суспільства (А. Ваграменко, А. Єршов, Б. Гершунський, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Лапчик, Т. Філдман); теорія наукової інформації (Н. Вінер, А. Урсул, К. Шеннон); положення щодо організації навчального процесу майбутніх фахівців, в тому числі соціальних працівників (Н. Платонова, В. Сагарда, В. Сидоренко, Л. Топчий, Г. Філонов, Є. Холостова, Б. Шапіро). У процесі дослідження було проаналізовано нормативно-законодавчу базу, зокрема закони України “Про вищу освіту”, “Про інформацію”, “Про національну програму інформатизації”, Концепцію інформатизації освіти.

Для досягнення мети дослідження, розв'язання завдань і перевірки гіпотези застосовувалися такі **методи дослідження**: *теоретичні* (аналіз філософської, психологічної, педагогічної та навчально-методичної

літератури) для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; метод вивчення та узагальнення досвіду роботи викладачів, наявних педагогічних програмних засобів; порівняння, аналіз, синтез, класифікація теоретичних і емпіричних даних для визначення стану сформованості ІК соціальних працівників у процесі навчання у ВНЗ; метод моделювання для проектування системи формування ІК соціальних працівників та визначення шляхів її реалізації; *емпіричні*: спостереження, бесіди зі студентами, анкетування, дискусії, аналіз продуктів діяльності з метою виявлення рівня сформованості ІК соціальних працівників; педагогічний експеримент – для апробації системи формування ІК майбутніх фахівців; методи експертної оцінки з метою визначення ефективності розробленої системи; методи математичної статистики для обробки результатів експериментального дослідження.

Організація та етапи дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася у три етапи впродовж 2000 – 2006 років. Усього дослідженням було охоплено 285 студентів Ужгородського національного університету та Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, 43 викладачі інформатики, 68 працівників соціальних закладів Закарпатської області.

На першому етапі (2000-2001 рр.) вивчено стан дослідження проблеми в науковій літературі, розроблено шляхи її розв’язання, визначено теоретико-методологічну базу та конкретизовано завдання дослідження, здійснено констатувальний експеримент.

На другому етапі (2002-2004 рр.) удосконалено критерії та показники сформованості інформаційної культури майбутніх соціальних працівників, обґрунтовано педагогічні умови та модель системи формування ІК фахівців, здійснено формувальний експеримент.

На третьому етапі (2005-2006 рр.) систематизовано та узагальнено результати дослідження, здійснено математичну та статистичну обробку даних, оцінено ефективність розробленої системи формування інформаційної культури соціального працівника, сформульовано відповідні висновки, визначено перспективи подальшого вивчення проблеми, оформлено дисертаційну роботу.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що вперше: *визначено* поняття інформаційної культури соціального працівника як комплексної характеристики особистісних та професійних якостей, що відповідають вимогам суспільної та професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства; *визначено* структуру інформаційної культури соціального працівника як сукупність мотиваційного, емоційно-вольового, змістового та операційного компонентів та її зміст, що містить взаємопов’язані складові – загальноосвітню (знання і навички ефективного використання інформації та сучасних інформаційних і комунікаційних технологій), світоглядну (розуміння суті інформації та інформаційних процесів, їх ролі в процесі пізнання навколишньої дійсності), професійну (розуміння цілей та напрямків застосування новітніх технологій в окремих

установах і в усій системі соціального захисту населення, вміння і навички роботи з сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями, а також з програмним забезпеченням соціального призначення); *розроблено й обґрунтовано* модель системи формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника, складовими якої є: пріоритетна ціль, що орієнтована на досягнення високого рівня сформованості інформаційної культури майбутнього фахівця; специфічні принципи (проблемності, доцільності застосування інформаційних технологій, професійної спрямованості, ускладнення професійних функцій, варіативності та модульності); зміст, спрямований на засвоєння складових інформаційної культури та створення умов для творчої роботи, самореалізації в різних видах професійної діяльності; інтерактивні методи та форми (проекти, комп'ютерне моделювання, використання інформаційних ресурсів, лекції, лабораторні заняття, самостійна та індивідуальна робота); засоби (традиційні, технічні, електронні); способи контролю (тестування, захист лабораторних робіт, проектів, самоконтроль); способи корекції (консультації, роз'яснення, індивідуальні завдання, співбесіди); результат, який характеризує досягнуті зміни відповідно до поставленої мети; *обґрунтовано* критерії та показники визначення рівнів сформованості інформаційної культури майбутнього соціального працівника з урахуванням специфіки професійної діяльності; *визначено й експериментально перевірено* педагогічні умови формування інформаційної культури соціального працівника (створення інформаційного середовища; забезпечення взаємозв'язку фахових та загальних дисциплін; розробка та використання модульних програм; професійна спрямованість курсів).

Практична значущість роботи полягає в тому, що вдосконалено і впроваджено в процес підготовки соціальних працівників модульну структуру курсу “Основи інформатики та обчислювальної техніки” з урахуванням професійної спрямованості; програму курсу “Математико-статистичні методи аналізу даних соціологічних досліджень” із застосуванням інформаційних технологій; розроблено навчально-методичне забезпечення курсу “Соціальна інформатика” (модульну структуру курсу; комп'ютерну систему контролю знань студентів; методичні рекомендації до вивчення курсу; навчально-методичний посібник “Інформатизація суспільства та проблеми соціальної інформатики”). Окремі результати дослідження можуть бути використані для розробки навчально-методичних посібників, інноваційних засобів навчання, навчально-нормативної документації викладачами предметів циклу інформатики у ВНЗ, що здійснюють підготовку майбутніх соціальних працівників.

Особистий внесок автора. Усі результати дослідження дисертантом здобуті самостійно. Авторка особисто брала участь в організації та проведенні експериментальної роботи, впровадженні розробленої системи. У навчально-методичному посібнику “Інформатизація суспільства та проблеми соціальної інформатики” у співавторстві з С. Тополянським, дисертанту належить

розробка розділів: “Поняття інформаційного суспільства, закономірності його формування та складові компоненти”, “Інформаційні ресурси суспільства”, “Інформаційний потенціал суспільства”, “Людина в інформаційному суспільстві”. У статті “Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці соціальних працівників”, написаній у співавторстві з М.Повідайчик, дисертантом визначені особливості застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців соціальної роботи.

Вірогідність результатів дослідження забезпечено всебічним теоретичним аналізом проблеми, науково обґрунтованим використанням методів дослідження відповідно до його мети, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних, перевіркою й успішним впровадженням запропонованих рекомендацій у навчальний процес ВНЗ.

Результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Ужгородського національного університету (довідка №01-10/806 від 1.06.2006 р.); Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (довідка №231/03 від 1.06.2006 р.); Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту (довідка № 156/06 від 5.06.2006 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях: міжнародних – “Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежом” (Ужгород, 2003 р.), “Соціально-правовий захист дітей, позбавлених батьківської опіки” (Ужгород, 2005 р.); всеукраїнських – “Формування національних та загальнолюдських цінностей спеціаліста в контексті його професійної підготовки у вищому навчальному закладі” (Ужгород, 2004 р.), “Підготовка вчителів в умовах модернізації загальноосвітньої школи” (Мукачево, 2005 р.), “Підготовка соціальних працівників до формування здорового способу життя дітей та молоді” (Черкаси, 2006 р.), “Соціальний захист в Україні (правовий аспект)” (Київ, 2006 р.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 12 опублікованих працях, з яких 10 одноосібні. 6 статей опубліковано у фахових виданнях. Серед праць 10 статей, навчально-методичний посібник, методичні рекомендації.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (254 найменування) та 13 додатків (на 74 сторінках). Основний зміст дисертації викладено на 182 сторінках. Робота містить 13 таблиць та 24 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено об’єкт, предмет і мету дослідження; сформульовано гіпотезу і завдання дослідження; визначено теоретико-методологічну основу дослідження; сформульовано наукову новизну, практичне значення здобутих результатів дослідження; наведено дані про їх апробацію і впровадження; охарактеризовано структуру

дисертації.

У першому розділі “Теоретичне обґрунтування проблеми формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника” науково обґрунтовано необхідність формування інформаційної культури соціального працівника як потреби соціально-економічного розвитку суспільства і як важливого компонента професійної підготовки фахівців, розглянуто генезис, зміст і структуру цього поняття, визначено шляхи формування ІК майбутніх фахівців.

На основі узагальнення результатів наукових праць А. Войтенка, Є. Комарова, Д. Мартинова нами виділені основні чинники, що зумовлюють необхідність формування ІК майбутнього соціального працівника: зовнішні та внутрішні. Зовнішні чинники визначені тенденціями розвитку суспільства, а саме: процесом його інформатизації; комп’ютеризацією освітніх закладів, установ соціального захисту населення та ін.; ускладненням професійних функцій в сучасних умовах; необхідністю створення єдиного інформаційного простору професійної інформації за галузями знань. Внутрішні чинники пов’язані з необхідністю розв’язання завдань, що безпосередньо виникають у процесі підготовки соціальних працівників: зростанням кількості вхідної інформації та необхідністю інтенсифікації процесу навчання; пошуком шляхів переходу до особистісно-орієнтованого навчання; необхідністю вирішення проблеми випереджувального навчання в динамічному світі технологій.

У розділі, спираючись на результати наукових досліджень Ю. Брановського, Б. Гершунського, К. Коліна, проаналізовано наявні в науковій літературі тлумачення терміну “інформаційна культура”. Виокремлено три основні підходи до його розуміння. Перший, пов’язаний з розкриттям змісту знань, умінь і навичок, які безпосередньо забезпечують діяльність людини в інформаційному середовищі за допомогою комп’ютерної техніки (технологічний підхід). Другий рівень розуміння пов’язаний з характеристикою необхідних змін такої складової культури особистості, як культура світогляду (культурологічний підхід). З позиції особистісного підходу ІК людини виражає ступінь оволодіння нею соціальною інформацією, сукупністю принципів і реальних механізмів, які забезпечують позитивну взаємодію в інформаційному процесі, пошук, збереження і використання інформації в різноманітних сферах діяльності.

Згідно з авторським розумінням, поняття “інформаційна культура соціального працівника” трактується як складова загальної культури, що передбачає здатність сприймати та аналізувати нову інформацію, вільно орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, а також готовність до застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у процесі реалізації професійних функцій. Це знання та вміння, що передбачають аналіз, прогнозування та моделювання соціальних явищ, надання психологічних і правових консультацій, здійснення превентивної та реабілітаційної роботи з використанням всього арсеналу обчислювальної техніки та програмного забезпечення.

На основі теоретичного дослідження доробку вчених (Д. Джонассен, М. Жалдак, Н. Каменовська) визначено зміст ІК соціального працівника, який містить взаємопов'язані складові: загальноосвітню (знання і навички ефективного використання інформації; знання можливостей сучасних інформаційних та комунікаційних технологій (СІКТ); знання і розуміння основних напрямків застосування СІКТ у суспільстві та перспективи їх розвитку), світоглядну (розуміння суті інформації та інформаційних процесів, їх ролі в процесі пізнання навколишньої дійсності; здатність людини передбачати наслідки власних дій, уміння пристосовувати свої інтереси до тих норм поведінки, яких необхідно дотримуватися в суспільстві), професійну (розуміння цілей та напрямків застосування СІКТ в окремих установах і в усій системі соціального захисту населення; вміння і навички роботи з СІКТ та програмним забезпеченням соціального призначення). Модель ІК соціального працівника подано на рис. 1.

У процесі дослідження зроблено висновок, що структура ІК майбутнього соціального працівника містить чотири компоненти – мотиваційний, емоційно-вольовий, змістовий та операційний. Дані компоненти визначають ті якості майбутнього фахівця, які необхідні для успішного здійснення професійної діяльності із застосуванням новітніх технологій.

На підставі аналізу ролі і місця інформатики в процесі формування ІК соціального працівника зроблено висновок про те, що ця наукова галузь швидко розвивається, розширюючи свою предметну сферу: з технічної дисципліни про методи і засоби обробки даних за допомогою обчислювальної техніки вона перетворюється в фундаментальну науку про інформацію не тільки в технічних системах, а й у природі й суспільстві. Спостерігається посилення “гуманітарної” спрямованості інформатики, що врівноважує наявне домінування технологічної та математичної складових. Прикладом цього є впровадження в навчальний процес підготовки соціальних працівників курсу “Соціальна інформатика”, мета якого полягає в тому, щоб сформувати в студентів уявлення про сучасні глобальні процеси інформатизації, про соціально-економічні, психологічні проблеми, які виникають внаслідок цих процесів, а також шляхи їх вирішення на основі використання СІКТ.

У розділі визначено основні напрямки використання СІКТ у навчальному процесі як засобів навчання: використання ЕОМ в якості дидактичного засобу для динамічного моделювання різноманітних об'єктів і процесів, підсилення наочності при викладанні матеріалу та ін. Обґрунтовано, що в умовах вивчення дисциплін галузі інформатики та визначених напрямків використання СІКТ формується ІК фахівця, яка стає фактором його навчальної та майбутньої трудової активності.

Водночас, незважаючи на широкий спектр досліджень у галузі формування ІК майбутнього фахівця, проблема формування ІК соціального працівника залишається не дослідженою. Вивчення реального стану сформованості ІК майбутнього соціального працівника підтвердило актуальність обраної проблеми дослідження.

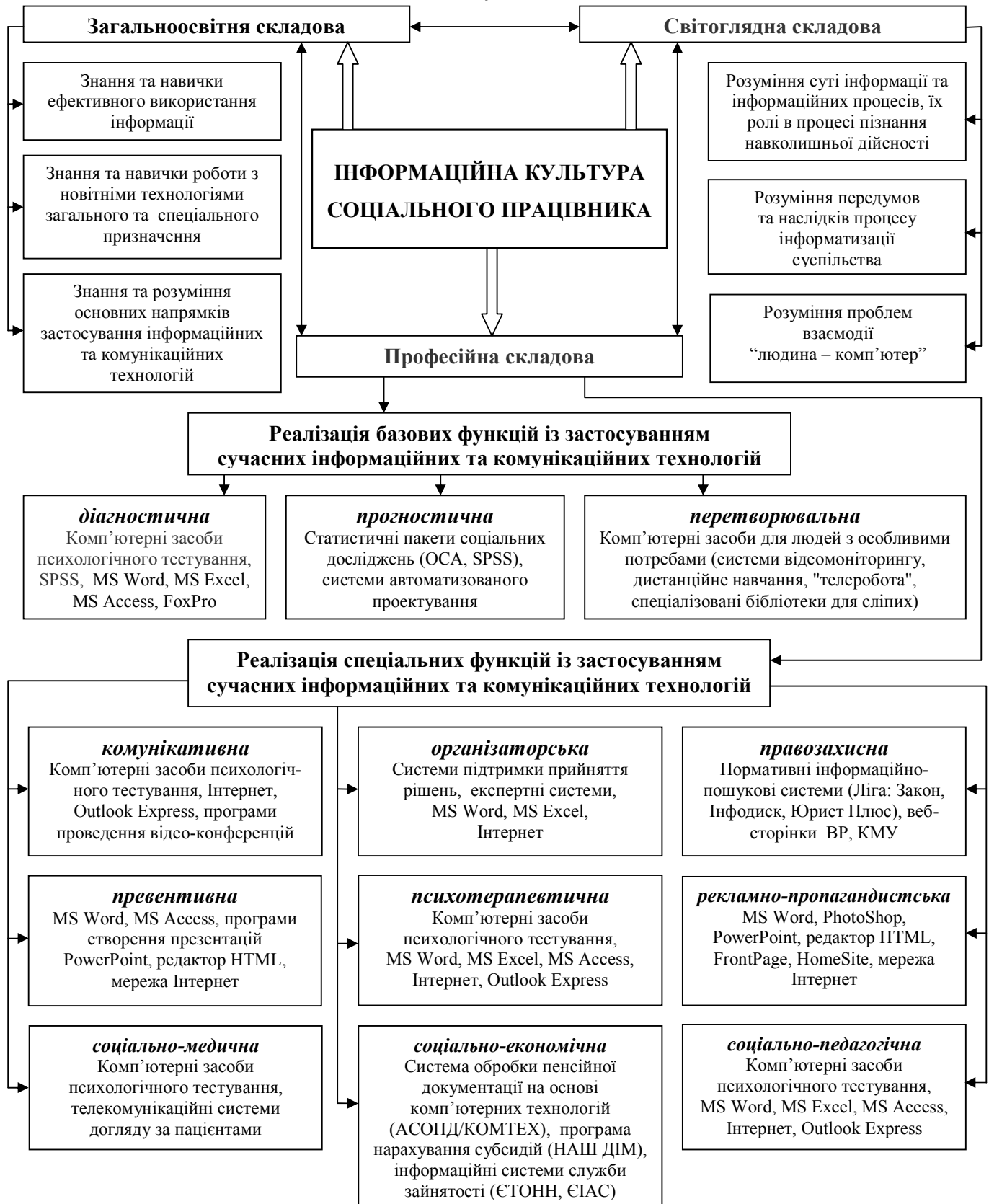


Рис. 1. Модель інформаційної культури соціального працівника

OCA – програма обробки та аналізу соціологічних анкет;
 SPSS – статистичний пакет для соціальних наук;
 ЄТОНН – єдина технологія обслуговування незайнятого населення;
 ЄІАС – єдина інформаційно-аналітична система служби зайнятості.

Констатувальний експеримент виявив високий рівень розуміння майбутніми соціальними працівниками важливості формування ІК. 79,9% опитаних вважають, що ІК є необхідною характеристикою професійних якостей сучасного фахівця. Водночас тільки 4,3% майбутніх спеціалістів вміє працювати з програмним забезпеченням загального та спеціального призначення, а 15,8% студентів не знає жодної комп'ютерної програми, яку можна використовувати у професійній діяльності. 46,5% опитаних викладачів інформатики вказали, що формування ІК студентів не виділяється ними в окремий об'єкт педагогічного впливу, тобто даний процес набуває стихійного характеру. Цікавим є той факт, що 90,7% опитаних вважають, що формування ІК студентів є можливим не лише під час вивчення дисциплін комп'ютерного циклу, але й у процесі вивчення інших, загальних дисциплін. Отримані результати та їх узагальнення спонукали нас до розробки моделі системи формування ІК майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки.

У другому розділі **“Система формування інформаційної культури майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки”** представлено модель системи формування ІК соціального працівника, яка реалізується за певних організаційно-педагогічних умов, а також описано процес реалізації розробленої системи (розкрито методику формувального експерименту та проаналізовано його результати).

У процесі розробки моделі системи формування ІК соціального працівника ми спиралися на результати досліджень Ю. Бабанського, В. Беспалька, Б. Голуба та ін. У якості основних компонентів моделі системи формування інформаційної культури соціального працівника виділено ціль, що орієнтована на досягнення високого рівня сформованості ІК майбутнього фахівця, специфічні принципи, зміст, інтерактивні методи та форми, засоби, способи контролю та корекції, результат, який характеризує досягнуті зміни відповідно до поставленої мети (рис. 2).

В основу моделі системи формування ІК майбутнього соціального працівника покладено специфічні принципи підготовки: проблемності, доцільності застосування інформаційних технологій, професійної спрямованості, ускладнення професійних функцій, варіативності та модульності тощо. Обґрунтовано, що методи проєктів, комп'ютерного моделювання, використання інформаційних ресурсів сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів щодо застосування СІКТ у майбутній професійній діяльності; підтверджено, що такі форми навчання, як лекція, лабораторне заняття, самостійна та індивідуальна робота студентів є провідними в процесі здобуття необхідних знань, умінь і навичок; для здійснення процесу формування ІК майбутнього соціального працівника поряд із СІКТ застосовуються традиційні технічні засоби. Зміст формування ІК майбутнього соціального працівника реалізується під час вивчення фахових та загальних дисциплін і спрямований на засвоєння складників ІК, забезпечення синтезу теоретичних і практичних умінь та навичок.

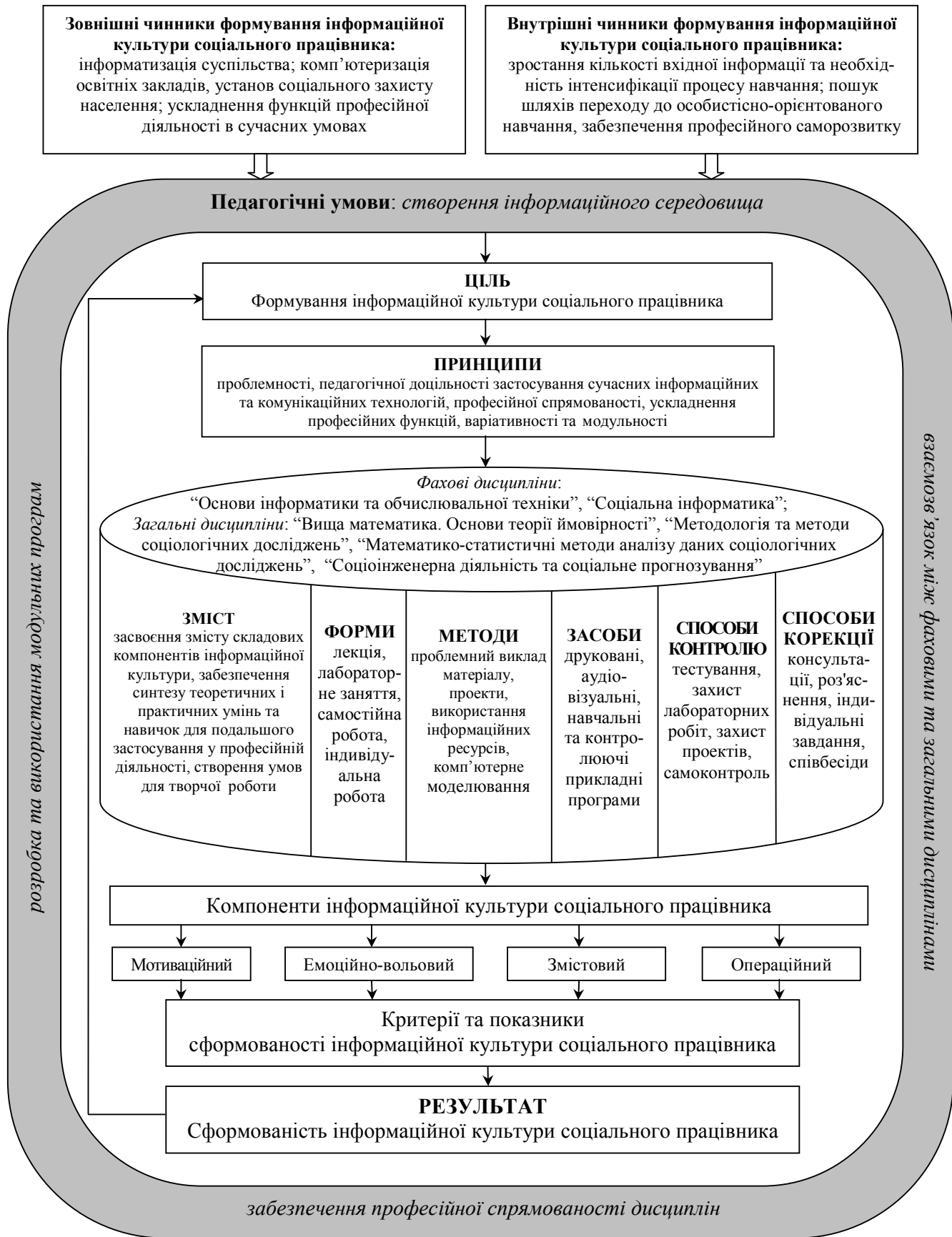


Рис. 2. Модель системи формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника

Формування ІК майбутнього соціального працівника реалізується за таких педагогічних умов: створення інформаційного середовища; забезпечення професійної спрямованості дисциплін; розробка та використання модульних програм курсів; забезпечення взаємозв'язку між фаховими та загальними дисциплінами.

На основі теоретичного аналізу і практичного досвіду розроблені критерії та показники визначення рівнів сформованості інформаційної культури майбутнього соціального працівника.

Критеріями сформованості *мотиваційного* компонента є: прагнення до реалізації власних можливостей, здібностей, особистих якостей; професійний інтерес і потреба самореалізації; інтерес до застосування СІКТ. До критеріїв сформованості *емоційно-вольового* компонента належать: енергійність, здатність до вольових зусиль, активність, емоційна стійкість, наявність рефлексивної позиції. Критеріями сформованості *змістового* компонента є: розуміння соціальних передумов і наслідків процесу інформатизації суспільства, його значення для прискорення науково-технічного прогресу; розуміння проблем взаємодії “людина – ЕОМ”, впливу інформатизації на особистість; уявлення про методологічні проблеми інформатики як фундаментальної наукової дисципліни. Критеріями сформованості *операційного* компонента є оволодіння знаннями: про інформацію та інформаційні процеси; основні принципи організації і функціонування апаратного і програмного забезпечення комп'ютера, глобальних і локальних комп'ютерних мереж, мультимедіа-технологій як можливості надання інформації користувачу в інтерактивному режимі; уміннями: працювати в операційній системі Windows; застосовувати прикладні програми різного призначення.

На підставі зазначених критеріїв виділено три рівні сформованості інформаційної культури соціальних працівників: низький, середній і високий.

З метою перевірки ефективності системи формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника проведено формувальний експеримент. В експерименті взяли участь 43 студенти контрольної та 58 студентів експериментальної груп. Контрольна група навчалася за традиційною методикою із використанням окремих елементів системи формування ІК (удосконалено зміст дисципліни “Основи інформатики та обчислювальної техніки” з урахуванням професійної спрямованості, застосовано способи контролю знань студентів: комп'ютерне тестування, захист лабораторних робіт). Експериментальна група навчалася згідно з розробленою системою формування ІК.

Цілеспрямоване формування ІК майбутніх соціальних працівників здійснювалося поетапно.

На першому етапі проведено тестування студентів з метою визначення початкового рівня сформованості ІК майбутніх фахівців, що вимагало виявлення інтересів і мотивів, емоційної готовності студентів до застосування СІКТ у майбутній професійній діяльності, змістового компонента ІК

соціальних працівників, а також рівня розвитку знань, умінь і навичок, які характеризують сформованість операційного компонента ІК майбутніх фахівців.

Наступний етап дослідження передбачав формування ІК соціальних працівників під час вивчення дисциплін комп'ютерного циклу “Основи інформатики та обчислювальної техніки”, “Соціальна інформатика” та визначених загальних дисциплін. У процесі дослідження було виявлено можливості змісту цих дисциплін щодо формування ІК майбутніх фахівців та запропоновано напрями його вдосконалення. Важливим завданням даного етапу було створення інформаційного середовища та розробка навчально-методичного забезпечення.

На основі аналізу змісту курсу “Основи інформатики та обчислювальної техніки”, який в цілому спрямований на формування операційного компонента ІК, зроблено висновок, що забезпечення його професійної спрямованості вже з перших курсів сприяє формуванню мотиваційного та емоційно-вольового компонентів ІК майбутнього соціального працівника. З'ясовано, що підвищення рівня сформованості цих компонентів може бути досягнуто через включення у зміст дисципліни окремого модуля “Спеціалізовані інформаційні технології, які застосовуються в діяльності соціального працівника”. Окрім цього, виявлено, що на рівень сформованості змістового компонента суттєво впливає вивчення курсу “Соціальна інформатика”, а саме його модулів: “Інформація та її роль у розвитку суспільства”, “Соціокультурний розвиток в епоху інформатизації”, “Людина в інформаційному суспільстві”. Вивчення модуля “Інформатизація соціальної сфери” сприяло формуванню мотивації та становленню рефлексивної позиції соціальних працівників до застосування СІКТ у майбутній професійній діяльності.

Важливим завданням даного етапу дослідження було формування ІК в процесі вивчення загальних дисциплін. Цей процес відзначався високою складністю, оскільки одночасно відбувалося оволодіння знаннями та уміннями не лише із загальної дисципліни, а й із комп'ютерної програми, яка застосовується під час вивчення матеріалу. Наприклад, у процесі вивчення дисципліни “Вища математика. Основи теорії ймовірностей” важливе місце відводилося використанню методів обчислення за допомогою електронних таблиць. При вивченні курсів “Методологія та методи соціологічних досліджень”, “Математико-статистичні методи аналізу даних соціологічних досліджень” студенти вивчали, як проводити обробку результатів досліджень, прогнозувати та моделювати соціальні процеси чи явища за допомогою статистичних пакетів ОСА та SPSS. За допомогою даних програм студенти протягом невеликого проміжку часу мали можливість моделювати різні розв'язки задач, які виникають зі зміною даних, і завдяки цьому глибше усвідомити зміст того, що відбувається, а графічні можливості програм надавали змогу уточнити багато абстрактних ідей.

Вивчення загальних дисциплін із використанням СІКТ сприяло, по-перше, формуванню ІК соціальних працівників, оскільки комп'ютерні знання,

отримані студентами на заняттях із інформатики, розширилися, поглибилися і знайшли практичне, конкретне застосування. По-друге, застосування комп'ютерної техніки в комплексі з іншими засобами забезпечило можливість покращити сприйняття, осмислення та запам'ятовування навчальної інформації, здійснити диференційований підхід до студентів, організувати індивідуальну програму навчання кожного слухача. Це забезпечило залучення всіх студентів до навчального процесу, що, в свою чергу, позитивно вплинуло на мотивацію навчання.

У процесі формування ІК майбутніх соціальних працівників були застосовані інтерактивні методи навчання (проекти, використання інформаційних ресурсів, комп'ютерне моделювання) та виявлено особливості їх застосування на лекційних та лабораторних заняттях (застосування професійно-орієнтованих завдань на всіх етапах вивчення фахових та загальних дисциплін; застосування завдань для лабораторних робіт, побудованих із послідовним ускладненням; застосування завдань та видів навчальної діяльності, що передбачають роботу з інформаційними ресурсами). Самостійна та індивідуальна робота студентів сприяла розвитку умінь самостійного опрацювання різноманітних джерел інформації, здатності самостійно вивчати програмні продукти та оволодівати тими програмами, які вивчалися під час аудиторних занять.

На заключному етапі формувального експерименту перевірялася ефективність розробленої системи формування інформаційної культури соціального працівника та дієвість визначених педагогічних умов. Результати, отримані в експерименті, подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Зміни рівнів сформованості інформаційної культури
майбутніх соціальних працівників за час експериментальної роботи

Групи	Рівні інформаційної культури					
	На початок експерименту			На кінець експерименту		
	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
Контрольна	5	23	15	6	24	13
	11,6%	53,5%	34,9%	14,0%	55,8%	30,2%
Експериментальна	6	29	23	14	38	6
	10,3%	50,0%	39,7%	24,1%	65,5%	10,3%

Отже, результати експерименту свідчать про те, що кількість студентів експериментальної групи з високим рівнем сформованості інформаційної культури зросла з 10,3% до 24,1%. У контрольній групі мають місце тільки незначні зміни (з 11,6% до 14,0%). В експериментальній групі збільшилася кількість майбутніх соціальних працівників, які мають середній рівень сформованості інформаційної культури (на 15,5%), і суттєво зменшилася кількість майбутніх соціальних працівників, які мають низький рівень сформованості інформаційної культури (на 29,4%). У контрольній групі цей

показник зменшився на 4,7%. Застосування статистичного критерію χ^2 з ймовірністю 0,95 показало, що до початку експерименту студенти контрольної та експериментальної груп істотно не відрізнялись за рівнем сформованості ІК, а в результаті формувального експерименту рівень інформаційної культури майбутніх соціальних працівників в експериментальній групі вищий, ніж у контрольній. Отже, результати формувального експерименту підтверджують, що розроблена система та визначені педагогічні умови формування ІК майбутніх соціальних працівників оптимізують навчальний процес, забезпечуючи вищий рівень інформаційної культури майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ

1. Науковий аналіз проблеми формування інформаційної культури соціального працівника дав змогу зробити висновок, що нові умови суспільного життя та трудової діяльності в сучасному інформатизованому суспільстві зумовлюють низку вимог до особистих та професійних якостей майбутнього фахівця, серед яких надзвичайно важливою є володіння інформаційною культурою. Головними чинниками, що зумовлюють наявність достатнього рівня ІК соціального працівника, є такі: зовнішні – обумовлені розвитком суспільства в цілому, а саме: його інформатизацією; комп'ютеризацією освітніх закладів, установ соціального захисту населення; зміною профілю професійної діяльності в сучасних умовах та ін.; внутрішні чинники пов'язані з необхідністю вирішення проблем самої підготовки соціальних працівників, а саме: зростанням кількості навчальної інформації; інтенсифікації процесу навчання; необхідністю вирішення проблеми випереджувального навчання в динамічному світі технологій.

2. Узагальнення підходів до розкриття поняття ІК фахівця сприяло визначенню інформаційної культури соціального працівника як складової загальної культури, що передбачає здатність сприймати та аналізувати нову інформацію, вільно орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, а також готовність до застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у процесі реалізації професійних функцій. Це знання та вміння, що передбачають аналіз, прогнозування та моделювання соціальних явищ, надання психологічних і правових консультацій, здійснення превентивної та реабілітаційної роботи з використанням всього арсеналу обчислювальної техніки і програмного забезпечення. Виходячи з визначення ІК соціального працівника, обґрунтовано її структуру, що містить мотиваційний, емоційно-вольовий, змістовий та операційний компоненти, а також виділено зміст ІК, який передбачає взаємопов'язані складові: загальноосвітню: знання та навички ефективного використання інформації; знання можливостей СІКТ та вміння їх використовувати; знання та розуміння основних напрямків застосування СІКТ у сучасному суспільстві та перспективи їх розвитку; світоглядну: розуміння суті інформації та інформаційних процесів, їх ролі в пізнанні навколишньої дійсності; здатність людини передбачати наслідки власних дій, уміння пристосовувати свої інтереси до тих норм поведінки, які необхідно

дотримуватися в суспільстві; професійну: розуміння цілей та напрямків застосування СІКТ в окремих установах і в усій системі соціального захисту населення; вміння і навички роботи з СІКТ, а також із програмним забезпеченням соціального призначення.

3. Для оцінки результатів діяльності з формування ІК соціального працівника розроблено діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості ІК майбутнього фахівця, які встановлюються за такими критеріями та їх показниками: сформованість мотиваційного компонента (прагнення до реалізації власних можливостей, особистих якостей; інтерес до застосування СІКТ у професійній діяльності та ін.); 2) сформованість емоційно-вольового компонента (енергійність, активність, наявність рефлексивної позиції); 3) сформованість змістового компонента (розуміння соціальних передумов і наслідків процесу інформатизації суспільства, розуміння проблем взаємодії “людина – ЕОМ” та ін.); 4) сформованість операційного компонента (знання про інформацію та інформаційні процеси; основні принципи організації і функціонування апаратного та програмного забезпечення комп’ютера, глобальних і локальних комп’ютерних мереж; уміння застосовувати прикладні програми різного призначення). На підставі зазначених критеріїв виділено три рівні ІК соціального працівника: низький, середній, високий.

4. Визначення поняття інформаційної культури соціального працівника та розкриття його суті дало змогу виокремити підходи до проектування моделі системи формування ІК майбутнього фахівця, складовими якої є: пріоритетна ціль, що орієнтована на досягнення високого рівня сформованості інформаційної культури майбутнього фахівця; специфічні принципи, дотримання яких забезпечує формування вищого рівня ІК соціального працівника; зміст, спрямований на засвоєння складових інформаційної культури та створення умов для творчої роботи, самореалізації в різних видах професійної діяльності; інтерактивні методи та форми, традиційні та сучасні електронні засоби навчання, способи контролю та корекції; результат, який характеризує досягнуті зміни відповідно до поставленої мети. Системотвірний фактор – спрямованість формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника на високий рівень оволодіння її компонентами.

Обґрунтовано, що ефективність процесу формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника підвищується, якщо реалізувати такі педагогічні умови: створення інформаційного середовища; забезпечення професійної спрямованості дисциплін; розробка та використання модульних програм цих дисциплін; забезпечення взаємозв’язку між фаховими та загальними дисциплінами.

5. Аналіз результатів формувального експерименту показав, що застосування розробленої системи формування ІК соціальних працівників, яка реалізується за певних педагогічних умов, забезпечує вищий рівень інформаційної культури майбутніх фахівців, ніж за традиційної технології навчання у вищому навчальному закладі. В експериментальній групі майже

90% студентів досягли середнього і високого рівня інформаційної культури, у контрольній групі цей показник становить лише 69,8%, а у 30,2% студентів контрольної групи спостерігається низький рівень інформаційної культури. Ці дані підтверджують гіпотезу дослідження, доцільність і вагомість виконаної роботи.

Однак цим дослідженням не вичерпується повне розв'язання проблеми формування інформаційної культури соціального працівника. Під час дослідження виявлені нові аспекти, які потребують подальшого вивчення, а саме: визначення співвідношення процесів розвитку особистості та формування її інформаційної культури, а також поглиблене вивчення окремих компонентів системи формування інформаційної культури соціального працівника.

ПЕРЕЛІК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Повідайчик О., Тополянський С. Інформатизація суспільства та проблеми соціальної інформатики. Навч.-метод. посібник. – Ужгород: УжНУ, 2005. – 192 с.

2. Повідайчик О. Формування системи підготовки спеціалістів соціальної роботи в умовах інформатизації суспільства // Науковий вісник УжНУ: Серія “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород. – № 7. – 2004. – С. 152-156.

3. Повідайчик О. Формування основ інформаційної культури в процесі підготовки майбутніх вчителів і соціальних педагогів // Науковий вісник УжНУ: Серія “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород. – №8. – 2005. – С. 137-140.

4. Повідайчик О.С. Застосування сучасних інформаційних технологій в роботі з дітьми з обмеженими можливостями // Науковий вісник УжНУ: Серія “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород. – № 9. – 2005. – С. 73-75.

5. Повідайчик О. До питання про формування інформаційної культури соціального працівника як компонента його професіоналізму // Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". – Черкаси. – № 73. – 2005. – С. 75-82.

6. Повідайчик О.С. Деякі аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до попередження інтернет-залежності у молодіжному середовищі // Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". – Черкаси. – №85. – 2006. – С. 112-117.

7. Повідайчик О. Формування інформаційної культури особистості як пріоритетне завдання сучасної системи освіти // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія “Педагогіка та психологія”. – Чернівці. – Вип. 284. – 2006. – С. 125-130.

8. Повідайчик О.С., Повідайчик М.М. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці соціальних працівників // Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежом: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 5-6 травня

2003 р., Ужгород / За ред. І.В.Козубовської, І.І.Миговича. – Ужгород: Мистецька лінія, 2003. – С. 259-260.

9. Повідайчик О.С. Соціальна інформатика в системі підготовки соціальних працівників [online] // Соціальна робота в Україні та за рубежом (електронний часопис). Ужгород: УжНУ, 2003. – [cited December 2003]. Available from Internet: <http://www.quarterly.uz.ua/5/2.html>.

10. Повідайчик О.С. Деякі аспекти інформаційної підготовки майбутніх юристів // Науковий вісник УжНУ: Серія “Право”. – Ужгород. – № 4. – 2005. – С. 165-168.

11. Повідайчик О.С. Інформаційні технології та системи в соціальному управлінні // Соціальний захист в Україні (правовий аспект): тези Всеукраїнської наукової конференції 17 лютого 2006 р. – К.: КНУКІМ, 2006. – С. 57-59.

12. Повідайчик О. Соціальна інформатика (методичні рекомендації до вивчення курсу). – Ужгород: УжНУ, 2006. – 28 с.

АНОТАЦІЇ

Повідайчик О.С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2007.

У дисертації досліджено проблему формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки. Визначено основні чинники, що зумовлюють необхідність формування інформаційної культури майбутнього фахівця. Розроблено й обґрунтовано модель системи формування інформаційної культури соціального працівника, яка містить взаємопов'язані компоненти: пріоритетну ціль, що орієнтована на досягнення високого рівня сформованості інформаційної культури, специфічні принципи, зміст, інтерактивні методи та форми організації навчально-виховного процесу, засоби, способи контролю та корекції, результат, який характеризує досягнуті зміни відповідно до поставленої мети. Розроблена модель системи реалізується за наступних педагогічних умов: створення інформаційного середовища; забезпечення професійної спрямованості дисциплін; розробки та використання модульних програм дисциплін; забезпечення взаємозв'язку між фаховими та загальними дисциплінами. Обґрунтовано критерії та їх показники для визначення рівнів сформованості інформаційної культури майбутнього соціального працівника.

Проведене дослідження свідчить, що система формування інформаційної культури, яка реалізується за певних педагогічних умов оптимізує навчальний процес підготовки соціальних працівників у ВНЗ, забезпечуючи формування вищого рівня інформаційної культури майбутніх фахівців.

Ключові слова: професійна підготовка, соціальний працівник, інформаційна культура, модель системи формування інформаційної культури, педагогічні умови, інформатизація, інформатика, соціальна інформатика, сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

Повидайчик О.С. Формирование информационной культуры будущего социального работника в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2007.

Диссертация посвящена вопросам формирования информационной культуры будущего социального работника в процессе профессиональной подготовки. Необходимость формирования информационной культуры будущего специалиста обусловлена информатизацией общества, и в частности, социальной сферы.

В диссертации определена сущность понятия информационной культуры социального работника, раскрыты ее содержание и структура. Сформированность информационной культуры будущего специалиста оценивается по следующим критериям: сформированность мотивационного, эмоционально-волевого, содержательного и операционального компонентов. В процессе исследования определены три уровня информационной культуры социального работника: низкий, средний и высокий.

С целью повышения уровня информационной культуры социальных работников разработана модель системы формирования информационной культуры будущих специалистов, которая включает приоритетную цель, ориентированную на достижение высокого уровня информационной культуры, специфические принципы, содержание, интерактивные методы и формы, средства, способы контроля и коррекции, результат, который характеризует полученные изменения в соответствии с поставленной целью. Модель системы формирования информационной культуры предусматривает усовершенствование учебных дисциплин, в которых представлено содержание формирования информационной культуры социальных работников; выбор методов, форм и средств обучения которые способствуют стимулированию интереса и мотивации к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности, формированию рефлексивной позиции студентов. Разработанная модель реализуется при соблюдении определенных педагогических условий: создание информационной среды, обеспечение профессиональной направленности дисциплин; разработки и использования модульных программ; обеспечение взаимосвязи между специальными и общими дисциплинами.

Результаты опытно-экспериментальной работы подтвердили выдвинутую гипотезу и свидетельствуют о повышении уровня

сформированности информационной культуры студентов вследствие реализации разработанной системы формирования информационной культуры будущего социального работника и определенных педагогических условий.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, социальный работник, информационная культура, модель системы формирования информационной культуры, педагогические условия, информатизация, информатика, социальная информатика, современные информационные и коммуникационные технологии.

O.Povidaychyk. Formation of Informational Culture of a Future Social Worker in the Process of Professional Training. – Manuscript.

Scientific thesis for the Degree of the Candidate of Pedagogical Sciences in the speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk, Ternopil, 2007.

Thesis has researched the problem of informational culture formation of a future social worker in the professional training process. Main factors which condition the necessity of informational culture formation of future specialist have been defined. Model of system of informational culture formation of a social worker has been developed, theoretically grounded, approved, experimentally verified. The model includes inter-connected components: priority aim, directed on the reach of high level of formed informational culture; specific principles, content, means of control and correction, result, which characterize the reached changes in accordance with the put aim and selected methodology. The developed model is realized within the following pedagogic conditions: creation of informational environment; provision of disciplines professional direction; development and making use of disciplines module programs; provision of interconnection between special and general disciplines. The criteria, indicators for the defining of the level of formed informational culture of a future social work specialist are grounded.

Conducted research testifies, that the worked out system of formation of informational culture, realized within certain pedagogic conditions optimizes the teaching process of training of social workers in the higher educational institutions, providing the formation of informational culture of future specialists.

Key words: professional training, social worker, informational culture, model of the system of informational culture formation, pedagogic conditions, informatization, computer sciences, social informatics, modern informational and communicational technologies.